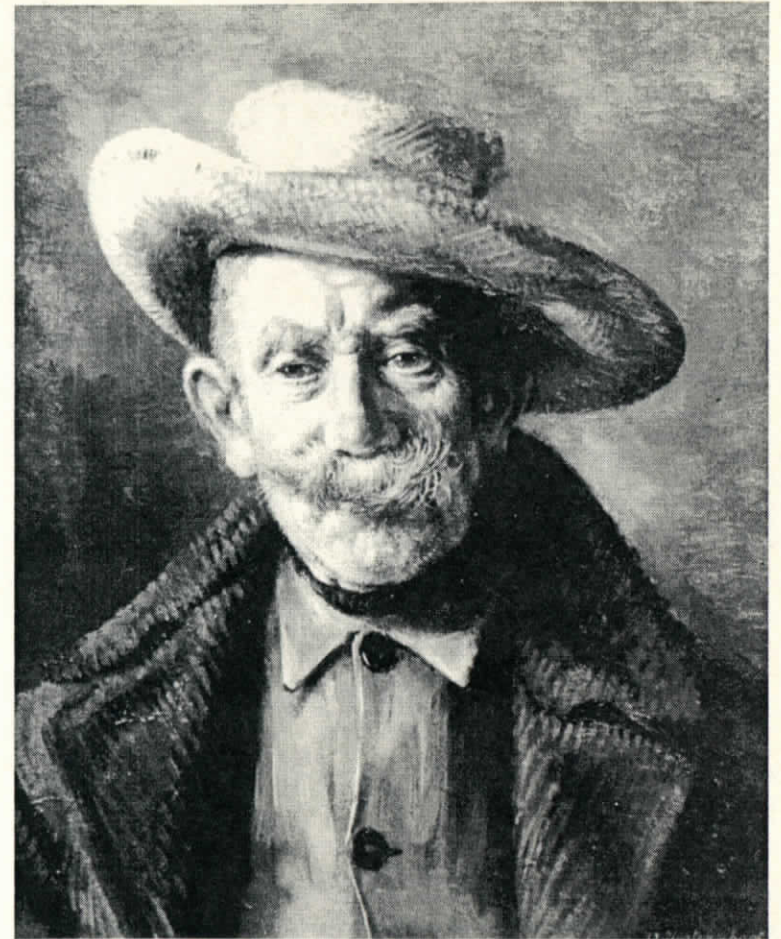

CORSENDONCA

Corsendonk bier

Pater zacht en donker

Agnus pittig en blond

P208832
ISSN 0779-5785
Trimestrieel tijdschrift
21ste jaargang
januari-februari-maart 2003

v.u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : 2360 Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTARIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : Dorpsfiguur Jacobus Don Porto Carero (alias Koob Meyvis)
°Oud-Turnhout 25 maart 1881 + Arendonk 1 januari 1970.

CORSENDONCA

Voorwoord

Voor u ligt het eerste nummer van de 21ste jaargang van ons tijdschrift "**Corsendonca**". Net zoals in de voorgaande jaren zullen onze leden dit jaar vier maal dit tijdschrift ontvangen. Voor slechts € 7,5 te storten op rekening **646-6074380-60** t.n.v. Heemkundekring Corsendonca ontvangt u niet alleen het ledentijdschrift, maar geniet u ook van een korting bij onze nieuwe publicaties.

Meer dan één decennia lang is dit tijdschrift het geesteskind geweest van onze medewerker **Roger Van Mierlo**. Roger verzorgde als bestuurslid het ontwerp, deed de opmaak, coördinatie & distributie.

Bij onze zeven laatste uitgaven, vanaf "*De Gulden van Sint Antonius en van Sint Sebastiaan*" heeft Roger het leeuwenaandeel gedaan wat betreft samenstelling en lay-out. Hij bracht in zijn ééntje alles netjes op CD-rom, zodat de drukker enkel nog het drukwerk diende uit te voeren.

Onlangs is Roger verkozen tot secretaris van de KBG¹ Sint-Bavo. Wij wensen hem een goede start en het allerbeste in deze nieuwe functie. Persoonlijk, en mede met mij, is heel onze bestuurskring van oordeel dat de KBG zich gelukkig mag prijzen met een secretaris als Roger Van Mierlo. Roger, proficiat met uw aanstelling.

Voor onze kring heeft dit ook een kleine schaduwzijde, Roger heeft per 31 december ontslag genomen als bestuurslid van onze vereniging, hij blijft bij onze vereniging actief als werkend lid. Op onze statutaire algemene ledenvergadering van 9 januari

2003 is Roger Van Mierlo samen met Ludo Van Wuytswinkel aangeduid tot commissaris voor 2003.

Onze kring heeft steeds kunnen rekenen op de steun van Roger en dit zal zo ook blijven in de toekomst. Net zoals in het verleden blijft Roger de verantwoordelijke uitgever voor dit tijdschrift en zal hij verder onze uitgaven gebruiksklaar maken voor drukwerk, waarvoor onze welgemeende dank. Roger, dank vooral voor al de geleverde prestaties en een dank voor het open staan naar een verdere samenwerking met onze kring.

Het jaar 2002 was in tegenstelling tot 2001 een rustig werkjaar. Er was geen nieuwe uitgave, maar we kenden toch een **boekenverkoop** van € 920,42. Onze boeken "*Moet ge horen*" en "*Een goeden dag uit Oud-Turnhout*" werden volledig uitverkocht. Door de verscheidenheid van onze publicaties hebben we een hoge penetratie bereikt bij onze Oud-Turnhoutse bevolking. Meer dan 8000 boeken en 9000 tijdschriften zitten verscholen in een of andere boekenplank van onze 12455 inwoners².

Zelden zal je bij rommelmarkten boeken terugvinden van onze kring. Indien je toch weet krijgt van een verkoop van één der uitverkochte publicaties, laat ons een seintje. We zijn steeds bereid tot wederinkoop. Meermaals krijgen we de vraag naar verkoop van deze werken.

Volgende publicaties zijn volledig uitverkocht:

"Zo was Oud-Oud-Turnhout", *"Oud-Turnhout en zijn verleden 1"*, *"Oud-Turnhout en zijn verleden 2"*, *"Arme heks"*, *"Moet ge horen"*, *"150 jaar Sint-Bavoparochie Oud-Turnhout"*, *"Een goeden dag uit Oud-Turnhout"*, *"Oud-Turnhout de tijd van toen"*, *Kuierend langs de Oud-Turnhoutse hoevens"*, *"50 jaar parochie Zwaneven"*.

De tentoonstelling "*Oud-Turnhout, 1 januari...*", *Nieuwjaarsversjes van uw kapoen*" lopende van 14 december 2002 tot 5 januari 2003, dit in het Hofke van Chantraine, kende een groot succes, 1305 bezoekers zonder de aanwezigen tijdens de opening mee te tellen. De tandem Bea Geudens en Wim Van Hout heeft weerom een fijne prestatie geleverd. De maandenlange voorbereiding van opzoeken, ophalen en nu terug bezorgen van nieuwjaarsbrieven, alsook de opbouw, afbraak en de permanentie tijdens deze tentoonstelling is het werk van onze medewerker Bea Geudens. Bea oprecht dank.

Het bezoekerscentrum **Landschap de Liereman** heeft in het afgelopen jaar een sterke groei naar belangstelling gekend. Menig wandelaar of natuurliefhebber heeft zijn/haar weg gevonden naar dit ontmoetingscentrum. Luc Van Gompel, de duivel doet al in het bezoekerscentrum, mag terecht fier zijn op dit resultaat. Ook aan Luc, dank voor uw inzet.

Met de aanwerving van Bea Geudens en Luc Van Gompel heeft Oud-Turnhout op het vlak van **heemkunde, natuur en toerisme** een meerwaarde weten te vinden. De professionele aanpak en tewerkstelling werpen zijn vruchten af. Oud-Turnhout heeft er twee visitekaartjes bij gekregen: Het hofke van Chantraine en het Bezoekerscentrum Landschap de Liereman.

Jan Sels

Voorzitter Heemkundekring Corsendonca.

¹ Kristelijke beweging van gepensioneerden.

² Inwonersaantal op 1 januari 2002, of ongeveer 5300 gezinnen.

De Oud-Turnhoutse Fanfare "De Burgerzonen" tijdens een optocht te Schoonbroek rond de jaren '40.
Als vlagdrager herkennen we Albert Pelckmans.

Jaarverslag 2002

Na een aantal drukke jaren werd het afgelopen jaar voor Corsendonca een iets rustiger werkjaar. Achter de schermen zitten we echter niet stil. Zo wordt er gewerkt aan de voorbereiding van twee nieuwe publicaties die vermoedelijk in de loop van het werkjaar 2003-2004 van de persen zullen rollen. Naast onze eigen verenigingswerking, werkten wij mee aan het Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine en het Natuureducatiecentrum De Liereman.

1. Corsendonca

Op 10 januari hielden we onze statutaire algemene ledenvergadering. Tijdens deze vergadering gaf Herman van Eyndhoven te kennen dat hij wat actiever bij de werking van onze kring wil betrokken worden. Hij stelde zich kandidaat als werkend lid. Zoals bepaald in artikel 5 van onze statuten werd zijn kandidatuur dan ook voorgelegd tijdens de eerstvolgende raad van beheer. Tijdens de raad van beheer van 7 februari werd Herman van Eyndhoven unaniem aanvaard als nieuw werkend lid van onze kring.

Op 17 februari namen we met een stand van onze kring deel aan de genealogische dag in de gemeentesaal van Ravels-Eel. Deze dag met als thema "Tisj nie moeiluk, tisj gemakkeluk" werd georganiseerd in samenwerking met de heemkringen Als Ice Can uit Arendonk, Nicolaus Poppelius uit Ravels-Weelde-Poppel en Amalia van Solms uit Baarle-Hertog/Nassau. Ondanks het mooie weer werd deze dag bezocht door een 80-tal mensen en is dit gezamenlijk initiatief zeker voor herhaling vatbaar.

Op 28 maart vertegenwoordigde Wim van Hout Corsendonca op de regiobijeenkomst van Brabants Heem te Duizel.

Rudy Cornelis vertegenwoordigde onze kring op de overlegvergaderingen van de werkgroep Genealogie van het samenwerkingsverband Heemkundekringen.

Op 7 mei en 12 november vertegenwoordigde Rudy Cornelis onze kring op de algemene vergadering van de Cultuurraad. Tijdens de buitengewone algemene vergadering van 12 november werden de vernieuwde statuten van deze raad goedgekeurd.

Op 22 mei organiseerde onze kring opnieuw een vergadering van het samenwerkingsverband heemkundekringen en musea Kempen. Hierop werd de nieuwe provinciale museumstructuur en de toekomst van de heemmusea besproken. Volgende kringen waren vertegenwoordigd: Als Ice Can uit Arendonk, Amalia van Solms uit Baarle, Marcblas uit Merksplas, Nicolaus Poppelius uit Ravels-Weelde-Poppel. Onze kring werd vertegenwoordigd door Rudy Cornelis en Wim van Hout.

Naar jaarlijkse traditie namen we op 6 oktober deel aan de Centrumfeesten georganiseerd door de plaatselijke UNIZO-afdeling.

Op 14 december namen we met een stand van onze kring deel aan de kerstmarkt van de KAV Centrum.

De Raad van Beheer kwam samen op 7 februari, 7 maart, 4 april, 2 mei, 6 juni, 5 september, 3 oktober, 7 november en 5 december.

We verleenden ook nog onze medewerking aan het gemeentelijk informatieblad.

Naast al deze activiteiten verscheen ons ledentijdschrift telkens op tijd en verleenden we onze medewerking aan de jaarlijkse fotozoektocht van de KWB van Oud-Turnhout.

Intussen werd er verder gewerkt aan de inventarisatie van onze collectie. Hiervoor kwamen we samen in het Hofke van Chantraine op 12 oktober, 17 oktober, 9 november en 7 december.

2. Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine

Naar aanleiding van de opening van het toeristisch seizoen werd er op 28 april in het Hofke van Chantraine een opendeurdag georganiseerd. Terzeldertijd kon hier tot en met 5 mei één luik van de dubbeltentoonstelling “Kunst in huis en in het landschap” van Kunstkring Gagel bekeken worden.

Onder het thema “Onland 2002” vond er van 15 tot 25 augustus in het Hofke van Chantraine een tentoonstelling plaats. “Onland” of “woeste grond” staat voor ongecultiveerde natuur en verwijst naar de heidegrond. Onland is de metafoor die verwijst naar het concept van het Kunst- en heemmuseum waarin de “heide” de rode draad vormt. De heide – het kempens landschap – is in Oud-Turnhout steeds een bron van inspiratie geweest voor haar schilders, componisten en schrijvers. Onland 2002 werd een confrontatie van verschillende kunstvormen: schilderkunst, poëzie, beeldhouwkunst, keramiek, monumentale kunst, fotografie, multimedia, muziek ... Een

eigenzinnige interpretatie van wat natuur kan betekenen, een symbiose tussen heden en verleden. Volgende kunstenaars verleenden hun medewerking: Annie Dockx, Stijn Heirbaut, Michel Helsen, Jaak Hillen, Rob Kerstens, Lieven Maes sr., Hilde Matheussen, Pool, Dimitri Riemis, Tim Ryckaert, Kathleen Smets, Studenten KHK, lerarenopleiding HI van het H. Graf uit Turnhout, Mieke Stymans, Maria van Miert en Bieke Vrins. Johnny Dondeyne zorgde voor de poëtische teksten. De openingsreceptie die werd ingeleid door geograaf Roger Haest werd door de 150 opgekomen aanwezigen bijzonder gemaakt. Tijdens de daaropvolgende week bezochten nog eens 553 personen de tentoonstelling. Het project kreeg ook de nodige aandacht in de pers.

Van 14 december tot 5 januari vond er in Het Hofke van Chantraine een nieuwjaarsbrievententoonstelling plaats onder de titel: "Oud-Turnhout, 1 januari...", nieuwjaarsversjes van uw kapoen. Aan de hand van enkele honderden brieven die verschillende bruikleengevers ter beschikking stelden werd door Bea Geudens een boeiende overzichtstentoonstelling samengesteld. Het oudste originele exemplaar dateerde uit 1839. Naast een historisch overzicht en enkele brieven van bekende Vlamingen waren er ook foto's en videobeelden van voorlezende kinderen en leerkrachten die het tot stand komen van nieuwjaarsbrieven kwamen verduidelijken, te zien. Originele ontwerpen van brieven waren er van de hand van gekende illustratoren van kinderboeken: Gregie De Maeyer, Ann De Bode, Kristien Dieltiens, Tim Polfliet en Ann Melis. De openingsreceptie werd ingeleid door Prof. Dr. Gerard Rooijackers, professor volkskunde aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Ook het Volkskundemuseum uit Antwerpen verleende haar medewerking.

3. Natuureducatiecentrum De Liereman

Tijdens de algemene vergadering van 28 maart werd Jef Hens voor onze kring aangeduid als afgevaardigde in de v.z.w. van het natuureducatiecentrum De Liereman. Hij volgt hiermee Jan Sels op. Hij zal nu samen met Roger Haeseldonckx onze kring vertegenwoordigen.

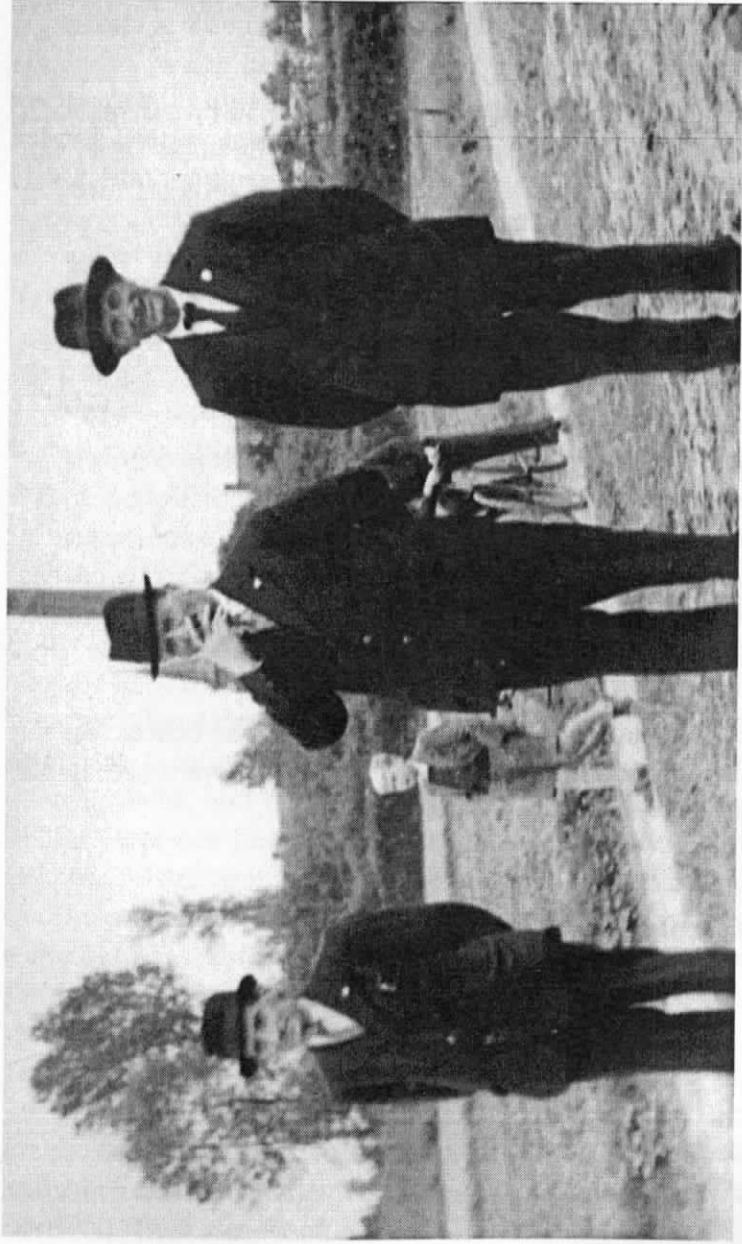
28 klassen schreven zich in voor de actie "Zetje voor een overzetje". Dit kan zeker een succes genoemd worden.

Op zondag 5 mei vond er in het natuureducatiecentrum De Liereman een open-natuur-dag onder het motto "Volg de gids" plaats. Die dag werden er een aantal geleide wandelingen in het landschap De Liereman georganiseerd. Hier kon eveneens één luik van de dubbeltentoonstelling "Kunst in huis en in het landschap" van Kunstkring Gagel bekeken worden.

Roger Haeseldonckx nam deel aan de raad van beheer van het natuureducatiecentrum De Liereman. Deze kwam elke derde donderdag van de maand samen.

De secretaris,

Rudy Cornelis

Zij waren alle drie burgemeester van Oud-Turnhout.

Links Alfons Van Loon,
van 17 april 1948 tot 14 jan. 1971
°Ravels 16 aug. 1903
+O.T. 23 april 1984

midden Jan Roes

van 27 febr. tot 4 sept. 1947
°O.T. 9 sept. 1887
+O.T. 21 maart 1963

rechts Jozef Van Miert.

van 10 sep. 1947 tot 28 maart 1948
°O.T. 8 maart 1900
+O.T. 28 maart 1948

Burgemeester Jan Roes (°Oud-Turnhout 9 sept. 1887 +Oud-Turnhout 21 maart 1963) tijdens een redevoering.

1 januari 2002
25 jaar na de fusies van gemeenten.

Oud-Turnhout fusies NEEN¹

DEEL 4 van 5

In deze vijfdelige bijdrage willen we even stilstaan bij een gebeuren van 25 jaar geleden, namelijk de fusies van gemeenten. Dat ook het gehucht Schoonbroek en het Kijkverdriet behoorden tot onze gemeente zullen vele onder ons zich nog herinneren. Onze gemeente ging destijds hevig in verzet tegen de fusieplannen.

Toenmalig Burgemeester Jan Nuyts² heeft vele uren besteed om onze gemeente te redden uit het kluwen van de stad Turnhout. Een Burgemeester die het opnam voor zijn gemeente, en mede dankzij zijn inzet is onze gemeente zelfstandig gebleven.

In deel 1: de aanzet naar de fusieplannen.

In deel 2: Historische gegevens en basisprincipieën.

In deel 3: Oud-Turnhout anno 1973.

In deel 4: Ekpress sprak met Oud-Turnhouts Burgemeester Jan Nuyts.

¹ Jan Sels, 'Oud-Turnhout Fusies neen', onuitgegeven werk, 1989, 75 blz.

² Jan Nuyts °15 september 1924 wordt bij Koninklijk besluit van 23 december 1970 als Burgemeester van Oud-Turnhout aangesteld. De eedaflegging had plaats op 8 januari 1971. Dit kreeg op 17 december 1976 & 21 december 1982 een verlenging. Jan Nuyts bleef burgemeester tot 31 december 1988.

De Turnhoutse Burgemeester Boone rijft Oud-Turnhout uit de handen van de Oud-Turnhoutse Burgemeester Nuyts.

Gazet van Antwerpen februari 1975

Ieder zijn mening over de fusies

Een reactie ontvangen op de redactie van *Gazet Van Antwerpen*: Goedkeuren kan ik de fusie Turnhout-Oud-Turnhout niet omdat ze alle grond mist. Als inwoner van Oud-Turnhout heb ik weinig te maken met het cultureel centrum van Turnhout, dat pure geldverspilling lijkt. Bovendien vraag ik mij af wie van onze inwoners daarvan gebruik gaat maken³. Meer dan honderd jaar geleden werd Oud-Turnhout onafhankelijk en –zo dacht ieder– voor goed losgemaakt van Turnhout. Waarom dan in 1975 naar de tijd van 1830 teruggaan? De laatste jaren werd er zeer goed gewerkt in onze gemeente onder leiding van burgemeester Van Loon en nu onder de Hr. Nuyts. Oud-Turnhout is perfect leefbaar.

Ik zou denken dat een fusie pas zin heeft voor een kleine gemeente: Oud-Turnhout heeft reeds meer dan 10.000 inwoners, naar ik meen meer dan genoeg om zelfstandige gemeente te blijven.

Van hogerhand heeft men zich blijkbaar laten leiden door de ongelukkige naam “Oud-Turnhout”, waarin het woord Turnhout voorkomt. Dat zal ook wel de beweegreden geweest zijn waarin een onredelijke en onbekwame overheid die geen duidelijk inzicht heeft in een gemeente, zich op Oud-Turnhout geworpen heeft om er een stiefkind van Turnhout van te maken. Moet onze gemeente de schulden dekken van het “grote” Turnhout, dat ons miljoenenoverschot ongetwijfeld best kan gebruiken om de formidabele “put” die Turnhout nagelaten heeft te vullen. J.D. Oud-Turnhout

³ Op 30 oktober 2002 viert de Warande (cultureel centrum Turnhout) haar 30 jarig bestaan.

Het volk

Hemel en Hel

Op de grensscheiding Turnhout - Oud-Turnhout hebben onbekenden tijdens de nacht op de wegbedekking in reuzegrote letters gekalkt “Geen fusie”. Daarbij was het woord “hemel” gekalkt met een grote pijl die richting Oud-Turnhout wijst en het woord “hel” met een pijl naar Turnhout. De auteurs moeten blijkbaar gezocht worden in Oud-Turnhout.

De drie parochiën steunden het gemeentebestuur van Oud-Turnhout, ook tal van verenigingen sloten zich aan om de fusieplannen te verwerpen.

Enkele tijd later was de ganse bevolking terecht van mening dat een fusie met Turnhout voor eenieder een slechte zaak was. Over de ganse gemeente kon men massaal het raamaffiche “Oud-Turnhout zelfstandig” aantreffen.

Gazet Van Turnhout 26 maart 1975

Stemmen over fusie's

... een aantal gemeentebesturen, die in fusies zullen worden betrokken, organiseerden zelf al “inspraakdagen” waarbij het publiek, de eigen inwoners, zich konden uitspreken over de voorgestelde fusieplannen. Dit initiatief wil het Ministerie dan ook overnemen.

Deze referendums zullen op afzonderlijke dagen in de diverse provincies worden georganiseerd.... De bevolking is niet zoals bij verkiezingen verplicht aan het referendum deel te nemen. Bij het uitbrengen van een stem, zal men moeten antwoorden op de vraag of men pro of contra neerschrijft. Voor Oud-Turnhout kan men terecht : in het gemeentehuis en in de parochies van Sint-Bavo, Oosthoven en Schoonbroek.

De Liereman Anno 2002

Waar is de tijd dat de Liereman nog een echte wildernis was. Zoals op vele andere plaatsen in Vlaanderen, hebben hier ook de natuurvrienden hun stempel gedrukt op dat eens zo mooie reservaat dat vroeger door de gemeente en de ornithologische vereniging "De Wielewaal" beheerd werd.

Men heeft een betonweg aangelegd vanaf Schuurhoven naar de Broederspleinen waar men een mastodont van een gebouw heeft neergeplant, een ontmoetingscentrum met vergaderzalen en koffiehuis om de natuurliefhebbers uit binnen- en buitenland te kunnen ontvangen. Was er geen andere plaats om dit moderne betonblok te bouwen. Men zal er wel een bouwvergunning voor gekregen hebben alhoewel dit landschapszone en natuurgebied is.

Verder heeft men in de Liereman een stalen uitkijktoren neergepoot om vanuit die toren waarnemingen te kunnen doen over de trek van de verschillende watervogels. Daarvoor heeft men de moerassen uitgebaggerd en open vijvers gemaakt. Veel vogels nestelen er niet meer daar hun natuurlijke biotoop door mensenhanden vernield is. Daardoor is hun natuurlijke bescherming tegen roofvogels er niet meer, en om de zaak compleet te maken, heeft men destijds nog Vossen uitgezet. Deze hebben er wel voor gezorgd dat er veel gevogelte uit dit mooie landschap verdwenen is.

In mijn jeugdjaren kon men de Roerdomp horen tot in het dorp, wanneer men na een warme zomerdag een wandeling deed tot aan de Draaiboom. Men hoorde zelfs het mekkerend geluid van de nachtzwaluw (geitenmelker in de volksmond) die er broedde. Wanneer in de prille lentedagen de zon aan de kim verscheen, kon men zelfs de paringsdans van de Korhanen en

De Braekelaar omstreeks 1916

Kemphanen gaan observeren en bewonderen. Men hoorde de Fazanthanen tegen elkaar oproepen om hun territorium te beschermen. Kieviten, Wulpen en Grutto's hadden er hun broedgebied. Tientallen koppels kon men in den Brakelaer, rechts van de Liereman ontwaren. Deze vlakte was destijds een uitgestrekt heidelandschap, bebost met oude vliegers en dennenbossen. Dit gebied werd door toedoen van de Duitsers in 1941 volledig ontbost. Om de zo omvangrijke vlakte en een gedeelte van de Lint te ontwateren, werd er met de hand een waterloop gegraven die dwars door de vlakte liep. Deze kwam uit in het Brakelaers loopje dat men toen ook heeft verbreed en uitgegraven. Deze loop werd door ons "Den Duitsenloop" genoemd. De dennenbomen werden door de Duitsers gebruikt om bunkers en loopgrachten te maken op hun oefenterrein achter de Broederspleinen. Hier kregen de S.S. mannen, die in Turnhout in de kazerne gelegerd waren, hun opleiding. De zware opleiding die deze soldaten kregen, heeft menig soldaat het leven gekost want er werd met scherp geschoten. Na de bevrijding speelden wij soldaat in de achtergebleven bunkers. Tot in de jaren vijftig bleef de Braekelaer verwilderd achter, uitzonderlijk broedgebied voor de steltlopers zoals kieviten, wulpen enz... Uiteindelijk heeft men de gronden verkaveld en deels verkocht aan de boeren in den omtrek die er weiland en maïsvelden maakten. Gelukkig heeft men de kop van de Liereman onberoerd gelaten zodat wij nog kunnen spreken over een mooi stukje natuur dat de Liereman was. Wanneer de mens in de natuur ingrijpt gaat er veel biotoop verloren.

SPIJTIG.

Isidoor Mertens

Coupé 32

Met de Bonden van het H. Hart naar Rome.

In 1950 trokken enkele Oud-Turnhoutenaren met de trein op bedevaart naar Rome. Nu anno 2002 zijn verre vakantiebestemmingen geen zeldzaamheid meer maar in 1950 was dat nog anders en een reis naar Rome was toen een hele onderneming.

Een van de Oud-Turnhoutse bedevaarders was Leo Op de Beeck en onder de titel "Coupé 32" maakte hij van deze reis, die veertien dagen duurde, een boeiend reisverslag wat we u, hetzij in enkele afleveringen, niet willen onthouden.

Deel I verscheen in Corsendonca van september 2002

Deel II

VI Rome, de Eeuwige.

1. Joyeuze entrée

We hebben onze plaats vlak achter de chauffeur, hetzelfde duiveltje dat daareven zo hardhandig met onze valiezen omsprong. Hij blijkt Fausto te heten, net als Coppi, de Italiaanse wielerglorie. Hij is een mager, pezig kereltje, één en al zenuw, met ogen als kooltjes vuur. Draagt alleen een golfbroek en een grof geruit hemd met losse mouwen. 't Is gewoon kostelijk hem bezig te zien op zijn hoge stuurstoel. Hij zit daar te grissen en te grijpen maar, naar handles en knoppen, stappend op de rem- en gaspedalen, steeds maar omkijkend naar de andere autobussen. We vliegen de helling over, duikelen dan nog sneller naar beneden door een lange, niet al te brede straat vol voertuigen die alle in een razende tempo tegen elkaar opstromen. Daar komt er plots nog een uit een zijstraatje. We

doen onwillekeurig onze ogen toe... Maar er gebeurt niets. Onze autobus en haar belager, een logge tankwagen, flitsen elkaar voorbij. Ik hoor iemand zuchten: "Daar kon geen sigarettenblaadje meer tussen!"

Is me dat een rijden in Rome! 't Lijkt wel een wedren, in die kilometer-lange straat, tussen alle slag van voertuigen: auto's, camions, bussen, trolleys, motto's en motorfietsen, met daartussen af en toe een gemoedelijk ezelskarretje met groenten en een huurkoetsken met lachende toeristen. Onze Fausto remt, geeft gas en remt weer, flikkert zijn koplichten aan en uit, schopt een gevallen handtas onder zijn voeten weg, doet tien dingen tegelijk en vindt intussen nog gelegenheid zijn neus te snuiten en twee gekregen Belga's netjes achter zijn oorschelpen te deponeren.

Een eind voor ons zien we een plein onder een hooghangende bollamp. De hele heksenketel raast er naar toe alsof het naar de eindstreep gaat. Ik zie de snelheidsmeter op zestig wippen. Fausto laat zijn claxon brullen. Het kleine grut maakt dadelijk vrije baan. Onze bus voert nu een nijdig zij-aan-zij met een hoge meubelwagen. Fausto haalt het tenslotte, brult zegevierend naar het plein toe. Zeventig wijst de meter. En daar komt het... Vanwaar ze zo plots vandaan is gekomen, heeft niemand gezien, maar zij is daar, vlak in ons vaarwater, zo'n logge trolleybus vol witte gezichten. En zo vlakbij... Oei! Dat is het einde! ... Boef!... We roddelen van onze zitplaatsen, handtassen en valiesjes duikelen uit het rek, vrouwen gillen, mannen sakkeren. Maar weer is er niets gebeurd. Onze bus staat daar gemoedelijk te daveren, snuit tegen snuit met de trolley, net als twee straathonden die zich afvragen: wat doen we, vechten of niet? Verlicht halen we weer adem. Onze chauffeur heeft alleen maar geremd: stop, alles toe! En die van de trolley heeft hetzelfde gedaan.

Ik kijk eens achterom, naar het "slagveld".

Daar zijn er die lachen en daar zijn er die kwaad zijn. Een dikke dame is bezig flauw te vallen. Ze houdt er mee op als haar man haar in het oor schreeuwt: "'t Is niks, Marie, we staan al stil!" Een pastoor staat iets van zijn hoofd te trekken dat meer een platte telloor dan een hoed gelijkt. De man achter mij toont zijn pijp, gekocht in Innsbruck, met een edelweiss op de kop. Met die schok heeft hij het spit rats doorgebeten.

Maar het leven gaat verder. De Trolleybus kruit terug, echter geen centimeter verder dan nodig, en we rijden weer, thans door het hartje van Rome. We zwaaien langs het Coliseum, zien heel eventjes een stuk colonnade van Sint Pieter, razen over een Tiberbrug en duiken plots onder in een lange tunnel. Vlak voor ons rijdt zo'n trotinette-motto met een angstig-omkijkende dame op het duo-zitje. Fausto stuurt zijn gevaarte er vlak achteraan. Het dametje trekt doodsbenauwd haar nylonbenen in. Voor de eerste maal zien we onze stuurman lachen. Eens de tunnel weer uit scheren we rakelings langs een torenhoge muur - daarachter zijn de hovingen van het Vaticaan, durft er nog iemand zeggen - mat aan de andere kant een kniehoog muurken en daarachter een afgrond met boomtoppen en het dak van een kerk. Bij een korte bocht krijgen we plots een tegenligger, een even grote autobus. En plots remmen weer en zoetjes-schokkend glijden de twee gevaarten elkaar voorbij. We rijden weer buiten Rome. Een plein in aanleg, weer wat huizen. Fausto stopt bij een kraampje met meloeneters.

"San Cristoforo?"

Nu weet hij waarachtig de juiste weg niet! Tien meloenenschijven wijzen hem de richting. We hebben intussen dat kraampje bekeken. 't Ligt vol bloedrode, halfmaanvormige meloenenschijven. Daarboven draait een molentje met papieren linten om de vliegen weg te houden. 't Schijnt lekkere kost te

zijn want de Smulders bijten tot over hun oren in de rode spijs. En naast het kraampje staat een grote mand reeds boordevol met afgeknaagde schillen.

Fausto moet helemaal omkeren, heeft er maar net genoeg plaats voor en drijft een vriend paartje uit de schaduw van een huisgevel. Weer die brug over. "San Cristoforo" lezen we op een bord, met een witte pijl daaronder. We komen nu op een lange, vrije baan, steeds bergop gaand, met rechts van ons een muur met overhangende bomen. Aan 't einde een booglamp en daaronder een jonge man in witrode livrei. Een openstaande poort: San Cristoforo. Wij worden er verwacht. We willen al uitstappen maar Fausto beduidt ons te blijven zitten. Hij gaat er binnen rijden. Het lijkt ons een onmogelijk te nemen bocht, in een hoek van vijf-en-veertig graden tussen twee rotsmuurkens. Na al wat we reeds hebben meegemaakt zijn wij er echter gerust in. Fausto haalt het wel. 't Wordt zijn grootste krachttoer, een waar staaltje van stuurmanskunst. Fausto leeft van kop tot teen. Het stuurwiel draait als de bliksem heen en weer door zijn nerveus-grijpende handen. Onze grote wagen deinst even terug, doet een sprongske naar voor, weer terug, opnieuw naar voor. Tien, twintig keren zo. Intussen bliksemen Fausto's ogen almaardoor naar links, naar rechts en naar achter. Zijn kroezelkop schijnt bij pozen helemaal rond te draaien op zijn nek. We staan allemaal recht, moedigen hem aan, roepen, schreeuwen, brullen. En het gaat, het gaat! Duim na duim schuiven we het hoekje om tot de sterkhellende oprijlaan recht voor ons ligt. Even valt de motor stil, als om nog eens diep adem te halen. Dan sleurt hij plezierig en fors ronkend zijn zware last naar boven, waar we aankomen op een daghelder verlicht plein, omzoomd met prachtige palmen. We zien een groep hoge, witte gebouwen: San Cristoforo!

Fausto laat ons uitstappen. Het zweet parelt op zijn bronzen gelaat. We zeggen "bravo, Fausto!" En geven hem sigaretten. Hij dankt en lacht zijn schone, witte tanden bloot. Intussen horen wij allerlei commentaar.

De dame, die bijna was flauwgevallen:

"Met die zot rijd ik nooit meer mee!"

Een die thuis met een vrachtauto rijdt:

"Zo kan ik niet chaufferen!"

Een op zijn "Antwaarps:

"Moest die zo zijden van de dok naar de Turnhoutse Poort dan had hij twee gasthuizen vol doden en gekwetsten!"

Fausto hoort het alles aan, verstaat er geen woord van en glimlacht maar.

En daar hebben we dus San Cristoforo: vijf vierkante, sneeuw witte blokken met drie verdiepingen elk, midden een wijde tuin met mooie waaier palmen overal. Rechts van het plein de eetzaal en de bar, beide ruim genoeg voor wel duizend mensen. We krijgen het nummer van ons kamertje voor vijf dagen. Een pareltje van netheid en comfort. Lekker opgefrist zitten we spoedig aan tafel. Een legertje jonge, kwieke, immerglimlachende kelners en een minzame hofmeester staan er voor ons klaar. 't Is er kraakzindelijk overal waar we maar kijken. Het avondmaal is naar ieders wens en zo zal het al die dagen zijn. De Duitse priester in Bolzano heeft met zijn "prima-prima!" helemaal niet overdreven. San Cristoforo zal door elk van ons steeds als een gezegend oord onthouden worden. En Ultra Monts weze er om geprezen!

En laat nog in de avond zitten we onder zo'n statig-stille waaierpalm, rustig en overvoldaan en helemaal thuis, te genieten van een ijskoude "citron naturelle".

Ginder, boven waar ergens Rome moet zijn, hangt een schone, ronde maan. Deze morgen nog zagen we haar ondergaan in

Florentië. Wat is de dag weer lang en vol geweest!
En hoe fijn liggen we daarna op ons witte kamertjes, even vech-
tend nog tegen de grote vaak. Want morgen zullen we Rome
zien... en Sint Pieter... en de Paus...

2. Vlaamse vlaggen veroveren Rome en de Paus.

Die eerste morgen in Rome blijven er velen doorslapen, met
permissie van de leiding. Voor sommige onzer medereizigers
is de tocht vrij zwaar geweest. Om zes uur schijnt de zon mij
reeds wakker. In de buurt van San Christoforo is er een kleine
kloosterkerk. Bij onze aankomst gisteren avond hebben we daar
niet opgelet, geboeid al we waren door de manoeuvres van Faus-
to. Te zeven uur zit ik in dat kerkken. Als we weer buiten
komen worden we werkelijk overvallen door een bende mannen
en straatbengels, die ons te koop aanbieden: paternosters met
en zonder grond van de catacomben, medalie's, mozaïek,
kruisjes met een foto van de Paus, uurwerken, vulpennen,
armbandjes, halssnoeren, postkaarten, losse en in boekjes van
twintig, welke zij voor ons openzwaaien en met één hand weer
ineen flikkeren. Ik zie langs de weg een bedelaar zitten met
een centimeter-dikke laag stof op zijn blote voeten. Een Brusse-
laar koopt een pakje van twintig gekleurde postkaarten, voor
tien van de meest goedkope Belgische sigaretten.

“Pour faire des affaires il faut des cigarettes, monsieur le curé,”
zegt hij.

Waarop de aangesproken pastoor droog antwoordt:

“En geen geweten!”

Te negen uur staan de autobussen weer in gelid op het plein
van San Christoforo. We zoeken Fausto, maar die heeft zijn
wagen al vol. Op het programma lezen we voor die eerste halve
dag: vlaggenoptocht door de straten van Rome, onder de be-

scherming van de Roomse politie, plechtige H. Mis in de Sint
Ignatiuskerk en academische zitting in de Gregoriaanse Univer-
siteit.

In de Sint Ignatiuskerk is nu de ganse bedevaart samen, drie-
maal zeshonderd man. We vinden er kennissen weer die met
de treinen A en B gekomen zijn. De bijna tweeduizendkoppige
groep vult amper een derde van de kerk. Op het Sint Jan Berch-
mansaltaar wordt de H. Mis opgedragen door E. H. Van Dyck,
een Diestenaar. We beluisteren een treffend sermoen van Pater
De Clippele, die er met ware vreugde op wijst dat er nooit zulk
een grootse en devote hulde werd gebracht voor het graf van
onze Vlaamse heilige.

Na de plechtige Hoogmis volgt de optocht door de straten van
Rome, met driehonderd vijftig vlaggen aan de kop van de stoet.
Onder bescherming van de Roomse politie... maar we merken
er niet veel van. In een brede straat wordt de stoet netjes in
twee gesneden door een eindeloze file van voertuigen. Tot een
struise bruine pater met gespreide armen en donderende stem
het hele zootje tegenhoudt, spijs het sakkeren en dreigen van
de heetgebakerde Italiaanse chauffeurs. Ik stel me Fausto voor
bij zulk oponthoud! Er zijn er die hun vuist opsteken.

Op het podium in de ruime universiteitsaula herkennen we
Hoogerwaarde Pater Generaal van de Jezuiten en Z. E. P.
Meeus, de grote organisator van onze bedevaart. Twee
Kongolese priesters en drie zwarte burgers met elk een
bondsvlag worden uitbundig toegejuicht. Korte, kernachtige
toespraken in onze beide landstalen en een dreunend
bondslied... in twee talen tegelijk. Medard, zijn beurt was het
om de vlag te dragen, zie ik plots ginder heel hoog op een
balkon. Langs een honderdtal trappen - betekent niets in Rome
- weet ik bij hem te geraken.

De plechtigheid is afgelopen. We draaien onze vlaggestok, die is minstens een meter te lang, uiteen, rollen de vlag op en... "Kom, we hebben nog de tijd voor een Coca-Cola."

We ondervingen hier de macht van de reclame. Coca-Cola heeft Italië veroverd. Bij elke straathoek en op elk plein staan de verkopers, met een ijsbak op een tripoteurken. De prijs varieert er van honderd tot vijftig lire, dikwijls bij hetzelfde karretje. Kwestie maar van niet te betalen wat die kerels durven vragen. Wij moeten het ditmaal echter zonder Coca-Cola doen. Onze autobussen staan al te ronken. Instappen dadelijk weer naar San Christoforo, middagmaal en terug naar Rome voor de grote gebeurtenis: de pauselijke audiëntie in Sint Pieter.

Nu kom ik aan de beurt als vlaggedrager. De zwaarste corvee, maar de beste. Wij zullen de Paus van zeer nabij mogen zien. We komen voor de eerste maal op het Sint Pietersplein. Eerste indruk: het valt tegen! Na al wat wij er van hoorden, hebben wij het veel, veel groter verwacht. We zullen echter spoedig beter weten. We omspannen met onze ogen een van de tweehonderd vier en tachtig kolommen. Zo staat er geen een in de grootste kerk van België. En hoe klein zijn die mensen ginder op de trappen bij de ingang van de basiliek. En is de obelisk midden op het plein werkelijk zo hoog als in "Gessi" te lezen staat?

Ergens op het plein moeten de vlaggendragers zich verzamelen. Ik ben daar met nog twee anderen: Beveren-Waas en Mortsel. Maar nergens zien we nog een vlag. Tot we ginder, helemaal aan de andere kant, van onder de kolommenboog de hele stoet zien aankomen.

"Lopen, mannen!" roept Mortsel, een jonge kerel nog.

Met ons drieën, de vlaggestok over de schouder, spurten we over het wit-hete "pleintje." Ik ben al mijn leven een straffe looper geweest. Maar nog voor we bij de obelisk zijn blazen

Beveren-Waas en ik "onze laatste adem uit". We zijn pas in de helft. De andere helft doen we al gaande, met loden benen, druipend van het zweet. Mijn zonnebril is troebel en de colonnade met de lokkende schaduw lijkt eindeloos ver. Ik voel me gewoon ellendig als we eindelijk op onze bestemming zijn. Twee vriendelijke onderpastoors ontplooiën voor mij de Oud-Turnhoutse bondsvlag. Ze steekt een flink eind boven alle andere uit. En de stok lotert een beetje. 't Zal mijn eerste werk zijn bij mijn thuiskomst onze pastoor de raad te geven er minstens een meter af te zagen.

De stoet is intussen blijven staan, wel voor een halve uur. Moesten we ons daarvoor haast een ongeluk lopen? Ik zet mijn vlag voorlopig tegen een kolom en ga er bij zitten. Beveren-Waas en Mortsel doen hetzelfde. We zijn doodop, hijgen en zweten maar. Nu weten we best hoe groot het Sint Pietersplein wel is! .

En dan stappen we langsheen de twee colonnades het hele plein rond, de Vlamingen voorop in rijen van drie man.

Ik ben de laatste van de Vlamingen en gans alleen. Ik wil tussen twee Walen opstappen en beduidt de middenste een plaats terug te gaan. Hij zegt koppig : "Non, c'est ma place ici!"

Wat een pretentie! Die denkt in Rome al «een plaats» te hebben! En hij blijft mij op mijn hielen trappen. Ik verzoek hem nogmaals beleefd redelijk te willen zijn. Hij wil echter van geen compromissen horen en wordt daarin door zijn gezellen nog aangemoedigd. Ik trap terug, op zijn tenen. Hij valt aan 't schelden : «Imbécik!»

En dat terwijl wij naar de paus gaan!

Tot een van de Waalse priesters komt toegeschoten.

"Mais, messieurs... qu'est-ce qui se passe ici?"

Ik explikeer : «Monsieur, ces gens veulent absolument que nous marchons à deux sur une seule place!»

En ik voeg er bij in 't Vlaams: «En als hij nog één keer op mijn hielen trapt, stamp ik hem tegen zijn schenen!»

De priester zegt daarop zijn mening: "Petit enfants, que vous êtes!"

En met een streng gebaar doet hij mijn kwelduivel een plaats naar achter verhuizen.

"L'incident est clos," zou men in de Kamers zeggen en we trekken verder rond het plein.

Een lange sliert van vlaggen, tegen de zon opkleurend. En daarachter de stoet bedevaarders, haast het hele plein omspannend. Op de trappen voor Sint Pieter duizenden en nog duizenden, die moeten wachten tot wij binnen zijn. En duizenden en nog duizenden zijn er reeds in de basiliek. Geen nood echter, daar kunnen er nog wel "een beetje" bij. Wij, vlaggendragers, zijn de bevoorrechten. Wij mogen binnen langs de brede, door schuttingen afgesloten middengang, waarlangs straks de paus zal gedragen worden. Een dozijn Zwitserse wachten stellen ons in halfcirkelvorm op achter de troon van de Paus.

En nu is het wachten, wachten maar, twee volle uren. Sint Pieter vult zich meer en meer. Het rumoer van het volk, veertigduizend horen we zeggen, klinkt tot ons door als het verre bruisen van een grote waterval. We kunnen nu eens op ons gemak rondkijken en ons vergewissen van de reusachtige afmetingen van de basiliek. Ik zie ginder een wijwatervat, gedragen door twee stoeiende engeltjes. Daar staan mensen omheen en zo kan ik vergelijken: één "engeltje" is in omvang meer dan drie volwassen mannen. Ik zie een beeld tegen een pilaar, levensgroot op eerste zicht. Maar vlak onder dat beeld is er een balkon, gevuld met misschien wel tweehonderd mensen. Het beeld is groter dan het hele balkon. En zo is het met alles. We kennen nu het geheim van Sint Pieter: alles is er in verhouding even reusachtig.

Intussen worden door machtige luidsprekers de verscheidene groepen bedevaarders opgeroepen. We horen Hamburg, Lyon, een stad uit Brazilië, een uit Noord-Amerika... Het duurt wel een half uur. Na elke oproep wordt hier of daar toegejuicht, om te beduiden dat de genoemde groep aanwezig is. Dan... "België... bonden van het Heilig Hart!"... De onze komen los! We zijn veruit de meerdere. En buiten de onze zijn er ook nergens vlaggen te zien.

Pater Meeus komt ons even begroeten, glimlachend als een goede vader die even komt kijken hoe zijn kinderen het maken. Bij mij blijft hij staan, wellicht zie ik nog wat bleek van mijn spurtje over het Sint Pietersplein.

"Ge zijt er moe van, he vriend!" zegt hij. "Ja, dat wachten duurt lang, maar ge zult er om beloond worden."

Hij vertelt dat hij gisteren door de Paus werd ontvangen. De Heilige Vader zal, tegen alle gewoonte in, tweemaal langs onze vlaggen worden gedragen.

En Pater Meeus gaat verder, steeds maar glimlachend, iemand toesprekend hier en daar. Hij lijkt zelf ook zeer vermoeid. Het kan slechts anders. Wat heeft die goede man de laatste weken niet te beredderen gehad?

Aan alles komt tenslotte een einde, ook aan ons wachten. 't Is zes uur geworden. De Paus gaat dadelijk komen.

"Credo in unum Deum..." Door veertigduizend man gezongen galmt het machtig onder de hoge gewelven. En plots, met één flits, gaan er duizenden lichtjes aan 't branden. De Paus is daar! Het wordt een daverend juichen, in alle talen. We gaan op onze tenen staan, rekken onze halzen. En dan zien we, nog ver van ons verwijderd, hoog op de "sedia gestatoria", een slanke, witte gestalte, zich naar de mensen toe buigen met zegenend gebaar: de Heilige Vader!

Hij komt nader, hij komt tot ons. Het roepen "Leve de Paus" neemt steeds toe in kracht, golft dreunend over ons heen.

En daar is de Paus, vlakbij nu, voorafgegaan door dignitarissen in staatsiekledij, de sedia getorst door acht forse mannen in purperen gewaden, met aan weerszijden drie reuzen van de pauselijke garde in gala-uniform, met blinkende helm en geschouderde degen.

"De vlaggen hoog houden," zei ons Pater Meeus, "en zachtjes wuiven. Het moet één ruisen van zijde zijn".

We steken onze vlaggen hoog op, maar we vergeten het wuiven. Vergeten alles op dit ogenblik, kijken maar naar die minzame, witte verschijning. Een enkele onder ons roep nog: "Leve de Paus!"

En dan horen we plots, zacht en vriendelijk: "Niet leve de paus... ik ben uw Heilige Vader."

De Paus, die Vlaams spreekt! Hij wordt nu langs ons heen gedragen. En steeds zegenend en glimlachend alsmoordoor, zegt hij nog:

"Goed... goed... bonden van het Heilig Hart!"

Een onderdeel van een seconde blikken zijn ogen in de onze. Zijn hand raakt strelend onze vlaggen. En dan is het voorbij... We kijken elkander eens aan, we vinden ons zelf terug. Ik zie aan de overkant een man, een eenvoudige boerenmens die zijn rood-witte zakdoek aan zijn ogen houdt. En naast mij zegt er een: "Dat vergeet ik van mijn leven niet!"

Dat zullen we geen van alle ooit vergeten. En een ogenblik denken we aan vrouw en kinderen en de vrienden van thuis. Waren die toch ook maar hier!

Het is plots stil geworden. Daar zijn geen mensen meer. Daar is alleen nog de Paus, die intussen heeft plaats genomen op de troon. Wij kunnen hem daar niet zien, maar we horen zijn stem door de luidsprekers. Hij spreekt elke bedevaardergroep toe.

Ook de onze. En weer in het Vlaams:

"Wij groeten zeer hartelijk de duizenden leden van de Bonden van het Heilig Hart, die uit het aartsbisdom Mechelen en uit de bisdommen Luik, Gent en Brugge naar Rome zijn gekomen.

Wij weten hoeveel de Bonden van het Heilig Hart hebben bijgedragen om het katholiek leven te onderhouden in de parochies en daarvoor zijn wij U zeer dankbaar.

Wij drukken de wens uit dat in de toekomst de Bonden van het Heilig Hart immer een grotere bloei zouden kennen en daarom schenken wij aan de bestuurders en aan al de leden van de Bonden en hun families van harte onze apostolische zegen."

En dan is er aan onze mensen geen houden meer. Een ware storm breekt los: roepen en juichen, lachen en wenen. Van groot geluk allemaal, om die schone woorden van de Paus, gesproken in de eigen taal, de zo dikwijls in eigen land miskende. Wij zijn er zo vol van, dat we haast geen aandacht meer kunnen schenken aan wat er verder nog gebeurt.

Dan komt het einde. We knielen op de marmeren vloer. De Paus zegenet ons: "... Pater... et Filius... et Spiritus Sanctus ... "De Zwitserse wacht ordent vlug onze rangen. Want daar is de Paus weer, wordt opnieuw langs ons heen gedragen. We steken onze vrije hand naar hem uit, we raken zijn vingers. En dan klauteren we op het koorgestoelte achter ons, om zo lang mogelijk nog de Paus te zien.

En weer door de afgesloten middenruimte verlaten wij de basiliek. Aan weerskanten staan zij samengepakt, de duizenden overvoldane en geestdriftige bedevaarders. Daar gaan wij langs een talrijke groep Brazilianen, schone, bruine mensen die als betoverd naar onze vlaggen kijken en ons uitbundig toejuichen. Ze grijpen onze vlaggen. Ook aan de mijne wordt getrokken, juist bij de hoek waar de brave Zusters van Oud-Turnhout haar daags voor ons vertrek nog gestopt hebben. Ik hoor de stof

scheuren. Ik kijk om en zie het verschrikte, bruine gezicht van een reeds bejaarde vrouw. Zij deed het. Ik lach haar toe. Die scheur is een zegeteken. Ik zie onze vlag al in de processie van Sint Bavo gaan met de wit-gele wimpel aan haar kruis, de wimpel van het Heilig Jaar, die wij vandaag voor haar veroverd hebben.

Buiten banen we ons met veel moeite een weg door het vele volk. Op het pleintje buiten de colonnade staan onze autobussen te wachten. En een kwartiertje later sta ik mij zelf toe te lachen in de spiegel boven het lustig stromend waterkraantje. Ik ben zo blij om wat we vandaag hebben beleefd.

En kijk, hoe komt dat nu?... Ik zie plots mij zelf, in die spiegel daar, terug toen ik nog was de grootste rakker van het kleine boerendorp in de Kempen, waar wij toen woonden. Met mijn stijve haarbos en mijn sproetengezicht, waarvan mijn vader gewoon was te zeggen: "Gij kunt er de deugnietrij met een lepel afscheppen!" En ik hoor die goede moeder om mij nog zuchten: "Jongen toch, wat gaat er uit u groeien!"

Vader en moeder zijn er al lang niet meer. Maar wellicht hebben ze hem gezien, hun onverbeterlijke vogelrover, broekenscheurder en steeds op perten zinnende schavuit van toen... gezien in Sint Pieter, zo dicht bij de Paus, met de vlag van ons dorp...

Mijn gezicht in de spiegel is weer dat van nu, maar het lacht niet meer. Bij mijn weten heb ik het nooit zo gezien. Ik kan daar niet goed tegen en verberg het haastig onder een laag zeepschuim.

Dan komt Medard binnen. Hij toont me zijn aluminium vouwstoeltje, helemaal verwrongen. Hij was er op gaan staan om de Paus te kunnen zien. En het ding had hem te zwaar gevonden.

Terwijl wij ons opfrissen vertel ik mijn belevenissen. Hij noemt mij een "chansard."

En dat ben ik werkelijk geweest vandaag.

3. Roomse belevenissen.

Er blijven ons nu nog drie volle dagen in Rome. Het programma voorziet voor elke dag een rondrit door de stad, met bezoeken aan de vier basilieken voor de Jubileumaflaat en aan de voornameste bezienswaardigheden.

De oefeningen voor de volle aflaat verlopen zeer ordelijk en worden door al de bedevaarders met waarlijk treffende devotie gevolgd. Daarvoor zijn zij tenslotte naar Rome gekomen. Het gebeurt dat we met meerdere groepen in een zelfde basiliek zijn. Dat hindert helemaal niet. Daar is genoeg ruimte om zo ver uit elkander te blijven dat de ene groep de andere niet stoort. Wat we nooit vergeten zullen is de kruiswagoefening bij avond in het door de maan beschenen Coliseum, bijgewoond door de bedevaarders van de drie treinen. Drie groepjes mensen maar, nochtans elk van zeshonderd man. Zo reusachtig groot is het Coliseum. Daar moet in de tijd voor gans Rome plaats geweest zijn.

't Is er beklemmend stil. We horen alleen de biddende stem van Pater Meeus. Hier en daar zien we een klein lichtje: een bedevaarder met een brandende kaars. Huiverend kijken we omhoog naar de tot puin verweerde gaanderijen, vanwaar destijds het Romeinse plebs zijn: "panem et circenses" huilde naar de machthebbers in de eretribrunes. Vriendelijk blikte de ronde maan over de torenhoge muren en strelend vallen haar stralen op de verbrokkelde fundamenten van het middenplein. In onze verbeelding zien wij er de gevelde gladiatoren, ten dode

gedoemd door de neerwaarts gestoken duim van de maagden van Vesta. We menen het brullen te horen van de uitgehongerde leeuwen in hun ondergrondse krochten. En midden de arena zien we, zoals het op een bekend schilderstuk staat uitgebeeld, de ranke figuur van die oude priester met de om heen knielende christen mannen en vrouwen en kinderen, gelaten wachtend op de wrede marteldood. En daar, beneden ons, op de eerste rij, vermoeden wij, midden zijn laffe hovelingen, de verwaande, wulpsse en wrede imperator.

Haast twintig eeuwen zijn er overheen gegaan. De tronen van de trotse Cesars zijn lang vergaan. Maar nog staat hier, stoer en onvergankelijk het Coliseum, als een eeuwig verwijt aan de machthebbers van toen en, meer nog, als het zegeteken van het alles overwinnende Christendom.

En op een heel vroege morgen wonen we de heilige mis bij in de kille catacomben. Hier ook ondergaan wij de diepe indruk van deze door lijden en heldhaftige christentrouw geheiligde plaatsen. In een enge krocht met een altaar uit ruwe grondsteen, knielen we op de koude aarde. Een bejaarde priester met lange, grijze haren en een door zorgen doorgroefd gelaat, leest de mis en reikt ons de heilige communie toe met bevende handen.

Voor de mis heeft hij ons gezegd dat dit de catacombe is van paus Severinus, wiens feestdag het juist vandaag is. Onze handen scharrelen even langs de grond en we laten een greepje van de bruine, vochtige rotsaarde in onze zakken glijden. En in stille groepjes trekken wij, langs schaars verlichte gangen en steile trappen, weer naar boven, naar de schone morgen vol zon en klaterend leven.

En wij zien Rome, al die dagen, het oude en het nieuwe, in zijn eeuwige en tegenwoordige grootheid. Ik ga het niet wagen een beschrijving te geven van de vele basilieken en kerken, musea

en paleizen, forums en monumenten en fonteinen. Ik zou het ook niet kunnen. In vijf dagen leert ge Rome niet kennen, nog in geen vijf maanden. Zo groot als groots is Rome in zijn meer dan tweeduizend jaren oude en nog voortlevende verleden. Rome... zo is er maar één!

En het is volkomen waar wat ze ons voorzegt hebben: Einsiedeln, Innsbruck, Padua, Venetië en Florentië, 't lijkt ons alles zo ver weg, haast vergeten nu. Maar 't is te veel, we kunnen het niet verwerken, het overweldigt ons. En het doet ons goed af en toe eens over alledaagse dingen te kunnen praten, of te gekscheren met het oude vrouwken dat olijven in water verkoopt, of ruzie te maken met een Coca-Colaventer, of te onderhandelen met een souvenirverkoper.

Zo'n kerel toont me stiekem, net of hij 't ergens gestolen heeft, een halssnoer en een armband.

“Quatre cent francs belges, monsieur.”

't Lijkt zilver, maar ik ben er zeker van dat het geen zilver is. Ik bied vijftig francs. Hij tikt eens op zijn voorhoofd om te beduiden dat het daar bij mij niet in orde is. Ik denk hem kwijt te zijn, maar als we in onze wagen stappen, is hij daar plots weer. 't Is goed voor vijftig francs, hij heeft dringend geld nodig. Ik laat het onder 't rijden keuren door een dame, die beweert veel kennis van edele metalen te hebben. Haar oordeel luidt:

“Ik weet niet wat het is. Maar... enfin... ge kunt er nooit voor meer dan vijf en veertig francs mee bedrogen zijn.”

En al die dagen in Rome hebben we geen wolksken aan de lucht gezien. Zon, altijd maar zon, zoals onze Stijn Streuvels er in zijn “Glorierijke Licht” geen beschreven heeft. Een zon die haast recht boven onze hoofden hangt, brandend en blakend van de morgen tot de avond. De eerste dag hadden wij er last van, durfden ons haast niet buiten de schaduw te wagen. Nu zijn we er reeds aan gewoon. Op een voormiddag beklimmen

wij de Aracoeli-trap. Die dat doen, komen vast in de hemel, wordt er gezegd. Wij hebben de trappen niet geteld, maar het zijn er veel. Het lijkt ons of we door een heetgestookte oven lopen. De zon brandt op onze rug en de witte steen kaatst de felle gloed terug in ons gelaat. En toch doen wij om 't eerste boven! 's Avonds in San Cristoforo zie ik een gemoedelijk-lachende dikzak met een klets kop zo rood als versgekookte kreeft. En hij pronkt er nog mee: "Nu zijn alle microben dood!" Het Italiaanse volk is lui, zo hoorden wij dikwijls vertellen. Hoe kan het ook anders, met zulk een zon boven uw hoofd! Wij zien nochtans dat er hard gewerkt wordt. Langs de weg naar San Cristoforo toe, worden er grote huizenblokken gebouwd en nieuwe pleinen en wegen aangelegd. Elk uur van de dag zien wij daar, in volle zon, honderden mannen aan de arbeid. Gespierde, kleine bruine kerels allemaal, met alleen een pet of een hoed, een korte broek en zware schoenen. Af en toe zien wij hoe de een de andere een emmertje water over het lijf kletst. Er wordt echter helemaal niet getreuzeld. De bruine mannen draven heen en weer, kruien en graven en hameren. We zien het werk groeien met de dag.

En wij wandelen en rijden steeds maar Rome rond en alsmoordoor zien wij er nieuwe wonderen. Als brandpunten in onze herinneringen zijn daar: de allesoverheersende basiliek van Sint Pieter; het aan kunstschaten bedwelmend-rijke Vatikaans museum, de bibliotheek en de Sixtijnse kapel; het bonkige Coliseum, de logge Engelenburcht en de feeëriek Villa Borghese; de wijdsse basiliek van Sint Jan-in-Lateranen en het sprookjeslieve Sint Paulus-buiten-de-Muren. Daar zijn nog de Piëta, met het hemelsmooie gelaat van Maria, en de Mozes van Michel Angelo. Daar zijn de fresco's en de mozaïeken. En het Garibaldimonument vanwaar we, als op een prentkaart, geheel Rome zien. We horen er legenden en ware

geschiedenissen, verhalen uit het leven van beroemde kunstenaars, van keizers, van Petrus en de eerste pausen.

... En we toeren er rond een "voddenmarkt", zo geknipt uit "De Fietsendief."

Op een vrije voormiddag gaan we met ons drieën op zoek naar Sint Juliaan-van-de-Vlamingen. Piet neemt de leiding met het plan van Rome in de hand. We hebben besloten aan niemand de weg te vragen. Na heel wat ronddwalen - Piet steeds voorop met zijn plan, net of hij gaat Rome urbaniseren - vinden wij het. 't Is een kleine kerk in een simpel straatje maar. Boven de ingang zien wij een klauwende Vlaamse leeuw en daar omheen de wapenschilden van de Vlaamse steden. Binnen het kerkje, dat door zijn ovaalvorm wat aan Scherpenheuvel doet denken, staan stoelen met biezen matten. Doet ook aan huis denken. Ook de fresco's op het gewelf vertonen Vlaamse wapenschilden. Maar, hoe we verder ook rondkijken, we vinden er alleen Latijnse en Franse opschriften. En bij nader toezien en betasten, ondervinden we dat er aan geprutst is geworden. We weten er 't onzen van: de Vlamingen werden er eens te meer in de doeken gedaan. We blijven er dan ook niet lang.

Die avond gaan we een bezoek brengen aan een klooster ergens in Rome, waar een juffrouw uit ons gezelschap kennes heeft aan een zuster. Het moet op Monte Verde zijn. Om niet verloren te lopen huren we een koets op de Piazza Venetia. Ik mag ditmaal op de bok, met mijn voeten op de haverzak. De koetsier is zo'n oude zuurpruim, die alsmoordoor zit te brommen, net of we hem en zijn wankel gerij beter met vrede hadden gelaten. Ik geef hem een sigaret. Hij stopt ze brommend in zijn zak. Van de dames krijgt hij een toffee, welke hij met papierken en al in zijn mond steekt. Even later haalt hij hem er weer uit en bromt weer iets waaruit ik verstaan kan dat hij de lekkernij maar liever voor zijn vrouw zal bewaren. De weg begint plots

vrij sterk te klimmen. Het paard, een reepmager beest, draaft niet langer, wordt onwillig zelfs. De koetsier laat mij alleen op de bok zitten en loopt nu naast zijn paard te brommen. Het gaat steeds langzamer en de straat is nog lang en stijgt almaardoor. We raken nooit boven. Ik wip ook van de bok.

“Vooruit, mannen, duwen!”

Een aan elke kant en een van achter, zo duwen we het koetsken de helling op. We zingen intussen “De Boottrekkers van de Volga.” Zo zwoegen we door een stille straat met aan weerskanten een hoge tuinmuur. Daar ontmoeten we een bende straatjongens, die het dadelijk met onze koetsier aan de stok krijgen. We zien hen spottend naar zijn paard wijzen en een paar duwen met ons mee. Tot de koetsier zijn zweep grijpt en vloekend achter de lachende bengels stuift. Het paard verzet geen poot meer tot zijn baas terug komt. Maar deze is nu ook buiten adem en gaat een poosje op de kant van de stoep zitten. We gaan verder te voet tot de weg weer vlak wordt. Dan loont het de moeite niet meer nog in te stappen. We zijn op Monte Verde en vlakbij het klooster. We worden er vriendelijk ontvangen door twee lachende zusterkens, die keurig en vlot Frans spreken. Wij laten even ons Italiaans horen, waar ze werkelijk veel pret aan beleven. En ik breng ze aan ‘t schudden door een soort chocoladekrem te vertalen als “chocolat crimminel.” Door het raam laten ze ons even hun prachtige tuin zien vol bloemen, waaierpalmen en vijgenbomen, waarvan ze voor ons een mandje vol hebben geplukt. Als we afscheid nemen zeggen ze vriendelijk “au revoir”, net of ze zien ons de volgende week terug.

Weer op straat hoor ik Piet zeggen, met zijn mond vol:

“Brave nonnekens en... lekkere vijgen!”

Dan de weg terug. Onze knol heeft het nu gemakkelijk, het gaat immers bergaf. We verwachten nu ook dat hij eens lustig

zal gaan draven. Maar hij gaat gemoedelijk de helling af, het koetsken remmend met zijn hoekig achterwerk. De koetsier bromt alweer en zit intussen te staren op een uurwerk, bijna zo groot als zijn hand. Ik voel het al komen we zijn weer over de afgesproken tijd. We hebben ditmaal vooruit betaald. Ik stoot hem aan. Wijs naar zijn uurwerk en beduidt hem dat hij ons een gedeelte van de prijs moet terug betalen. We hebben een vierde van de weg te voet gedaan en dan nog geduwd ook. Begint me die kerel daar te vloeken stilletjes zo, voor hem en mij alleen. En van onder zijn vieze pet kijken zijn ogen me echt moordlustig aan. Intussen heeft hij zijn “raap” toch weggeborgen. Weer op de piazza Venetia roept hij er een paar collega’s bij en haalt opnieuw zijn uurschijf boven. Ik heb intussen mijn polshorloge stiekem een tiental minuten teruggedraaid. Nu worden me zo drie schijven onder de ogen gehouden. Dan maar weer de zelfde truc als in Firenze.

“Boeren, doet uw hekken open of ik...”

‘t Lijkt wel een toverformule, want ook deze drie staan plots paf, met de mond open. En een grijpt er naar het achterste van zijn broek, net of hij daar een trap heeft gekregen. En zonder verder protest laten ze ons gaan.

En op de middag komen we flink bezweet van een uitstapje terug. Medard en ik haasten ons weg uit de zon en rennen de trap op naar ons kamertje, waar we ons eens lekker zullen gaan afspoelen. Het zijn daar op elke verdieping dezelfde witte gangen en dezelfde witte deurkens. Wij moeten op de tweede zijn. Ik ben Medard enkele trappen voor en draai onbedacht reeds op de eerste verdieping af. Hij laat mij stilletjes begaan. Eerste zijgang, tweede deur links... De sleutel steekt nog op de deur. Ik gooi mijn Rome-gids en een boekje prentkaarten op het bed. Moet eerst even ergens naartoe. Als ik weer kom is mijn vriend er nog niet. Ik zeg tot me zelf:

“Waar blijft die kletsmaajor weer hangen!”

Ik ga op het bed zitten, speel mijn schoenen en sokken uit, trek mijn hemd over mijn hoofd en wil het naast het kastje aan de haak hangen. Dan zie ik... een onbekende herenjas en een nog meer onbekende vrouwenmantel. Een poos sta ik daar als bevroren. Dan meen ik te begrijpen. Met één sprong ben ik bij de deur, ruk haar open en kijk naar het nummer. ‘t Is het onze niet. Ik ben op een verkeerde kamer! In vliegende haast scharrel ik mijn spullen bijeen, kijk nog eens vlug rond of ik niets achterlaat, schiet de gang in en loop er de werkvrouw haast ondersteboven. Ik herstel de sukkel in haar evenwicht en tracht haar aan ‘t verstand te brengen dat ik me van kamer heb vergist. Ze snapt het seffens, lacht er eens hartelijk om en wijst me een andere deur. Of ik daar soms moet wezen?

Ik schreeuw bijna: “No... piano!”

Op mijn blote voeten, in broek en onderlijfje, als en bokser op training, vlieg ik de gang door, de trap op en kan, met een haast onmogelijke zwenking, nog net een brevierende pastoor ontwijken. Als een bom val ik ons kamerke binnen. Daar staat Medard, al helemaal ingezeept, het scheermes in de hand. Hij vermoedt wat mij overkomen is. Ik hoef hem niets te vertellen. En de deugniet lacht, lacht dat de tranen over zijn zeepkaken bollen....

En die zaterdagnamiddag, de laatste in Rome, beklimmen we de koepel van Sint Pieter. We stappen in de lift en stijgen in één trek zeventig meter hoog. Dan zijn we pas aan de basis van de koepel. Van op de binnengaanderij kijken wij naar beneden in de basiliek. We zien daar dwergmensjes over en weer gaan. En als we naar boven kijken lijkt het ons of we nog op het gelijkvloers staan. Op het gewelf kunnen we nu duidelijk de constructie van de mozaïeken bewonderen, vooral dat zachte overvloeien van de ene kleur in de andere.

Buiten op het platte dak doet niets ons vermoeden dat we reeds zo hoog boven de grond zijn, ‘t lijkt gewoon een groot plein ergens in Rome. Daar zijn winkeltjes en daar wonen zelfs mensen. Tot we bij de heiligenbeelden komen die boven de ingang van Sint Pieter prijken. Van beneden gezien lijken het gewone beelden maar, hier zien we dat het reuzen zijn van wel zeven meter hoog. Vandaar kunnen we neerblikken op het Sint Pietersplein. Wij zien er de mooie aanleg van het geheel: de obelisk in het midden, met een dubbele ring kolommetjes er om heen, een fontein aan weerskanten en verder, als twee reusachtige vangarmen, de vierdubbele zuilenrijen. En we kunnen er een groot deel van Rome overschouwen. We herkennen gebouwen, straten en pleinen waar we de vorige dagen geweest zijn. Maar, kom, we zijn pas halfweg. We willen helemaal naar boven, op de in de zon glanzende koepel, ginder hoog en ver, waar we die kleine mensjes naar beneden zien kijken.

De lift gaat niet verder, er valt te klimmen nu. Langs een smalle, immer draaiende trap tussen twee naar binnen hellende muren, zwoegen we naar boven. We tellen bij de vierhonderd treden. Dan zijn wij er. We komen uit op een gaanderij die rond de bovenste kleine koepel loopt. Even staan we daar stil, met onze rug stijf tegen de muur. In zulke diepte hebben we nooit van ons leven gekeken. Het Sint Pietersplein lijkt nu een diepe, ronde pan met een lange steel, de Via Conciliazione. Daar koerst een vlieg door die pan, dat moet een auto zijn. En de mensen zijn er nog maar kleine vlekjes. Onder de heldere hemel ligt nu gans het grote Rome diep en ver onder ons, verblindend wit en geel, met hier en daar de groene vlek van pleinen en tuinen. We kijken er op de daken en koepels van de hoogste gebouwen, die hier en daar boven de huizenmassa oprijzen. We herkennen het Justitiepaleis, Sint Jan-in-Lateranen, het Pantheon, het

Victor Emmanuëlgedenkteken. En ginder, heel ver weg, enkele witte vlekjes op een groene heuvel maar, ons goede tehuis: San Christoforo.

En we zien, veel verder nog, de velden buiten de stad, de dunne, gele strepen van de grote wegen naar Rome toe, de luie kronkels van de Tiberstroom en de wazige bergen op de achtergrond.

Aan de andere kant kijken we neer in de ruime, groene hovingen van het Vaticaan. We zien daar een rechthoekig bloemperk, ik schat het in werkelijkheid een halve hectare groot: het Pauselijk Wapen in de heerlijkste kleuren. De vele wandelwegen, voor ons smalle paadjes maar, zijn met een groen lijntje afgeboord. Daar loopt nog een dun, zwart streepje langs. Beneden zijn dat manshoge heggen met hun schaduw. We zien er een spiegelen vijverken en het in de felle zon bliksemende glas van de serre. Een groep bomen, ceders en palmen, lijkt een plekje groenten maar. En om alles heen, een harmonische geheel vormend, rijzen de statige, stijlvolle gebouwen.

We blijven daar lang, kijken en stilletjes dromen maar. Tot de zon al een flink eind naar beneden is gegaan, wij staan er boven, en de huizen daar in de diepte reeds hun avondkleuren hebben. Tevreden en moe, met steeds dat heerlijk-wijdse panorama in onze ogen, laten we ons over de honderden treden naar beneden schokken. Ditmaal maken we geen gebruik van de lift. Bij elk venster zien we Rome naar ons toekomen. Het is een lange, lange weg.

Beneden in Sint Pieter staan er nog een heel rijtje mensen aan te schuiven om naar boven te gaan.

We blazen even uit op de trappen vóór de basiliek. Ik sta de eerste weer op en zeg:

“Kom, ik zal julie eens wat laten zien.”

Ik ga ons gezelschap voor tot bij de obelisk, ga er met de rug

naartoe staan, de basiliek aan mijn linkerkant, en doe dan een tiental stappen recht vooruit. Ik sta stil op een ronde, groene steen.

“Hier is het,” zeg ik. “Kijkt nu maar naar de colonnades, ge ziet er nu overal maar één rij in plaats van vier.”

Een groepje landgenoten is ons gevolgd, benieuwd naar wat ik daar aan ‘t uitspoken ben. Ze gaan allemaal eens op de groene steen staan. Een brave juffrouw kijkt mij waarderend aan.

“Mijnheer is zeker al meer in Rome geweest?”

Ik denk even na.

“Dit zal zo wat de tiende keer zijn, juffrouw.”

Ik lieg niet, ‘t is inderdaad de tiende keer dat wij van San Christoforo naar de stad zijn gekomen. Mijn vrienden grinniken even. Als we weer alleen zijn, willen ze dadelijk vernemen hoe ik dat wist van die groene steen.

“Gelezen in Gessi, bladzijde zevenendertig, daarjuist toen wij ginder op die trappen zaten.”

Stilaan komt nu de avond over Rome. We kunnen er echter nog niet weg, weten dat het onze laatste dag is. We slenteren de Via della Conciliazione langs tot bij de Engelenburcht. Willen daar nog binnen, maar het mag niet meer. We hurken een poos neer op de stoep van de Engelenburcht en zitten er met lange tanden poederdroge Turnhoutse wafels te eten.

Nu reeds bekruipt ons het heimwee naar het schone, het grootste, het eeuwige Rome. We kunnen er niet van scheiden, willen er nog meer van zien. Maar we voelen onze voeten niet meer. Tot Piet de knoop doorhakt:

“Als we nog eens een Casata gingen eten!”

‘t Is maar een smoezelig restaurantje, maar de Casata is er niet minder heerlijk om. We raken er ons heimwee echter niet mee kwijt.

En we slenteren weer. Door de schone, warme avond, langs de stille, hoge huizen. Door smalle straatjes, waar rustig volk gemoedelijk te keuvelen zit op de stoeprand en waar vlugge, bruine bengels verstopperij spelen in de donkere portieken. Langs via's en piazza's met de gestadig-razende vloed van auto's, vrachtwagens en Vespa-motorkens. Langs het zoet-geurende meloenenkraampje en het vriendelijk-nodende olijfvrouwken...

Zullen we tenslotte, zonder het zelf te weten, belanden op de Pizza Venetia. Daar treffen we juist een autobus van San Christoforo. En een kwartiertje later zijn we weer "thuis."

't Gaat er lustig toe die avond in de ruime bar. Och, waarom treuren nu! 't Is alles zo schoon en goed geweest...

En in de keuken staat een bascule waarop we kunnen nawegen hoeveel kilo's we al "verzweet" hebben.

We gaan niet naar onze kamer voordat wij er zeker van zijn dadelijk in slaap te zullen vallen.

Die laatste voormiddag loont het de moeite niet meer nog eens de stad in te gaan. We pakken onze valiezen en wassen ons minstens drie keren. En schrijven misschien onze honderdste postkaart. Dat kaarten schrijven is een echte pest. Men vraagt zich voortdurend af: heb ik die of die niet vergeten... en wat zal deze zegge als hij hoort dat die een kaartje heeft ontvangen? We orderen even onze souvenirs. Ook een hopeloos geval. We hebben bedrukte sjaals, brieventassen, Venetiaanse gondeltjes, mozaïekkruisjes, pennenmessen, pijpen, paternosters, medailles van de Paus en van al die heiligen... en de parapluutjes van Florentië. Ik zeg:

"Medard, weet ge wat ik daarmee thuis ga doen?... Alles op een hoopken schudden en zeggen: vooruit, vecht er nu maar om! En intussen ga ik voor een halfuurken wandelen."

Te elf uur krijgen we ons laatste middagmaal en dan worden we weer "ingeladen" voor het Tiburtina-station.

Adieu, schoon en goed en veilig San Christoforo! We drukken handen van de directeur, de hofmeester, de kelners en de werkvrouwen. Het lijkt ons of we al die mensen sinds jaren gekend hebben. Onze bus zwenkt over het kiezelplein. Een laatste maal zien wij de lieve, witte gebouwen, het raam van ons kamerken, de palmen en de bloemen. En we laten er een stukje van ons hart achter. Goed San Christoforo, overal zullen we u prijzen met de woorden van de opgetogen Duitser in Bolzano: "prima-prima!"

En een laatste maal rijden we door Rome en nemen er met onze ogen afscheid van al wat ons daar bekend en lief is geworden.

In Tiburtina vinden we onze trein op ons wachten. En coupé 32, heet als een bakkersoven weer.

Piet "bokst" het raam nog eens open. En dan zijden we weg. We steken ons hoofd nog eens door het raam. Van Rome zien we niets meer. Maar we hebben het in ons, we dragen het mee in onze ogen en in ons hart. Rome, met zijn San Pietro en zijn Paus, met zijn basilieken en paleizen, zijn straten en pleinen, zijn monumenten en zijn fonteinen. Rome, met zijn nooit volprezen schoonheid, grootsheid en eeuwigheid...

Leo Op de Beeck

CORSENDONCA

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 2,50 Euro.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 7,50 euro per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **646-6074380-60 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Contact adressen

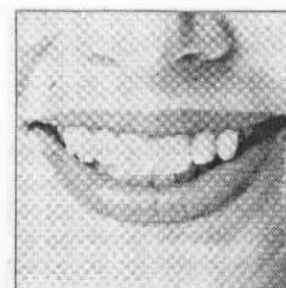
Wim van Hout, Polderstraat. 30	tel: 014/41.65.72 e-mail: wim.van.hout@advalvas.be
Jan Sels, Draaiboom 98	tel: 014/45.18.12 e-mail: sels.jan@skynet.be
Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4	tel: 014/45.10.88 e-mail: miguet.hugo@pi.be
Rudy Cornelis, Polderstraat. 57	tel: 014/42.65.85 e-mail: RCornelis@advalvas.be
Leo van Hooghten, P. Dielsstraat 23	tel: 014/45.22.56 e-mail: leo.vanhooghten@ping.be
Roger Haeseldonckx, Werkendam 142	tel: 014/41.96.08

Inhoud

Voorwoord	blz. 1
Jaarverslag 2002	blz. 5
1 januari 2002	
25 jaar na de fusies van gemeenten	blz. 13
De Liereman Anno 2002	blz. 19
Coupé 32	blz. 21

delta lloyd

BELEGGINGSADVIES

ONS DOEL, UW GLIMLACH

**KANTOOR OOSTHOVEN
POLDERSTRAAT 29
TEL. 014/41 16 35**